ע"ו 39469-01-22 ה' נ' מרכז בריאות הנפש מזרע (מזור) ואח'

לפני כבוד השופטת אספרנצה אלון

המערער	**א' ה'** באמצעות עו"ד פארס בריק (סיוע משפטי)
	נגד
המשיבות	**1. מרכז בריאות הנפש מזרע (מזור) גופים על פי דין 513436123** **2. מרכז פורום יושבי ראש ועדות פסיכיאטריות משרדי ממשלה 570001753** באמצעות פרקליטות מחוז חיפה- אזרחי

החלטה

1. לפניי ערעור על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת (להלן: "**הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת**" / "**הוועדה**") שהתכנסה ביום 11.01.2022 בבית החולים "מזרע" (להלן: "**בית החולים הפסיכיאטרי**"), אשר החליטה לא לאשר למערער יציאה לחופשות כלל ולקיים דיון נוסף בעניינו של המערער בעוד שלושה חודשים (להלן: "**ההחלטה**").

תמצית העובדות הרלוונטיות

2. ביום 15.05.2005 הוגש כנגד המערער כתב אישום בגין ניסיון לרצח, עבירה לפי סעיף 305 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. ביום 14.07.2005 ניתן כנגד המערער צו אשפוז לפי סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן: "**חוק טיפול בחולי נפש**") וזאת לאחר שהועמד לדין בגין העבירה האמורה לעיל, ונמצא כמי שאינו כשיר לעמוד לדין.

3. המערער היה מאושפז בבית חולים פסיכיאטרי כחמש שנים, עד אשר נקבע כי קיימת במצבו רמיסיה (הפוגה / נסיגה) לאורך תקופת זמן, וכי לא נשקפת ממנו מסוכנות המצדיקה את המשך אשפוזו. ביום 14.04.2010 הורתה הוועדה הפסיכיאטרית על שחרורו של המערער מאשפוז, ועל המרת האשפוז לצו טיפול מרפאתי כפוי. ביום 12.05.2020, כ-10 שנים לאחר שהיה המערער מצוי תחת צו טיפול מרפאתי כפוי ומשוחרר מאשפוז, התייצב המערער מיוזמתו וביקש להתאשפז מרצון. המערער נמצא אז כשרוי במצב פסיכוטי פעיל.

4. בפני הוועדה הפסיכיאטרית התקיימו מספר דיונים בעניינו של המערער, בהם הורתה הוועדה על המשך אשפוזו הכפוי, וכן דחתה את בקשתו של המערער לאפשר לו לצאת לחופשות מהאשפוז.

5. ביום 11.01.2022 התקיים דיון נוסף בעניינו של המערער, אשר דחתה את בקשתו של המערער לצאת לחופשות למשך של עד 72 שעות לביתו. הבקשה נסמכה על חוות דעת מנהל המחלקה, נוכח השיפור שחל במצבו של המערער, והערכתו כי מסוכנותו לציבור של המערער הינה נמוכה.

6. הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת דחתה את בקשת המערער לצאת לחופשות, שכן בניגוד להערכת מנהל המחלקה מצאה כי המסוכנות הנשקפת מהמערער לאחרים הינה ברמה בינונית, כי עודנו נמצא בסף גירוי נמוך, קשב וריכוז ירודים, שיפוט ושיקול דעת עדיין לקויים, מגלה תובנה חלקית מאוד למצבו, וכי הינו בעל בוחן מציאות שעדיין פגום.

תמצית טענות המערער

7. המערער סבור כי אין בנימוקי הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת כל הצדקה כדי לשלול מן המערער את החופשות אותן ביקש ועליהן המליץ מנהל המחלקה. הוועדה התעלמה מדעת מנהל המחלקה כי מסוכנותו של המערער הינה ברמה נמוכה ומשכך אין כל מניעה לאפשר את יציאתו לחופשות; כי לא היה כל בסיס למסקנת הוועדה אשר קבעה שמסוכנתו של המערער הינה ברמה גבוהה וכי הוועדה לא נימקה את עמדתה ביחס לרמת מסוכנותו של המערער.

8. הוועדה שגתה בהחלטה, עת לא זקפה לטובת המערער את העובדה כי שב לאשפוז על דעת עצמו ומתוך רצון והבנה למצבו, וכן את העובדה שהמערער מורשה לצאת מהמחלקה באופן חופשי למספר שעות, דבר המלמד על האמון שאנשי הצוות במחלקה נותנים לו, ועל התנהלותו חסרת הדופי כשהוא חופשי ועצמאי.

9. הוועדה שגתה עת לא נתנה משקל ראוי לכך שמצבו של המערער משתפר, וכי גם לדעת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת עצמה מסוכנותו ירדה מהגדרת מסוכנות גבוהה למסוכנות בינונית.

10. צו האשפוז ניתן לראשונה לפני 17 שנים והוא אמור לפוג לחלוטין בעוד כשלוש שנים מהיום. נתון זה הינו חשוב ועיקרי, והוועדה הייתה צריכה לשקול עניין זה על מנת להתחיל ולשלב את המערער חזרה לחיי הקהילה, שכן מהלך זה הינו חלק מההליך השיקומי שעבור המערער להתחיל לעבור. בנוסף, החופשות המבוקשות הינן מוגבלות בזמן ובמהלכן הוא אמור להיות יחד עם בני משפחתו.

תמצית טענות המשיבות

11. הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת הינה וועדה המורכבת מאנשי מקצוע מנוסים בעלי וותק וניסיון רב, הן מתחום המשפט והן מתחום רפואת הנפש; על אף דעתו של מנהל המחלקה, הוועדה התרשמה שהמסוכנות הנשקפת מצד המערער הינה גבוהה ולא נמוכה; טרם ניתן ללמוד כי מצבו של המערער עבר שינוי יסודי ולאורך זמן; הפרמטרים העיקריים המנויים על פי החוק נלקחו בחשבון, ותקופת אשפוזו של המערער אינה כלל מהווה פרמטר שיש לקחתו בחשבון; בנוסף לאמור לעיל, הרי שיש חשיבות לביצוע הליך הדרגתי.

<u>המערער:</u>

12. המערער לוקה בסכיזופרניה כרונית עם ליקוי, מוכר למערכת הפסיכיאטרית משנת 1980, עבר אשפוזים רבים, חלקם בכפייה, הוראת אשפוז וצו אשפוז. בעברו של המערער היסטוריה של

אלימות קשה (ניסיון רצח). את אשפוזו הנוכחי התחיל בהוראת אשפוז כפוי בעקבות החמרה במצבו, עם גילוי מחשבות שווא של רדיפה כלפי תושבי כפרו ועת נמצא מסתובב עם גרזן. ביום 07.07.2021 הועבר המערער למחלקה לביטחון מירבי בבית חולים שער מנשה במצב של החרפה פסיכוטית. במהלך האשפוז שם בוצעו שינויים בטיפולו התרופתי. ביום 10.10.2021 חזר למחלקה במצב שקט יותר. המטופל המשיך באיזון תרופתי, בהשפעת הטיפול חל שיפור במצבו הנפשי.

13. מנהל המחלקה המליץ לאשר למערער חופשות של עד 12 שעות בליווי בני משפחתו, פעם בשבוע.

<u>נימוקי הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת</u>

14. כאמור, הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת סירבה להוציא את המערער לחופשות, על אף חוות דעתו של מנהל המחלקה, וזאת מהנימוקים הבאים:

"לנגד עינינו עומדת חוות דעת של מנהל המחלקה כי המסוכנות הנשקפת מהמטופל לעצמו ולאחרים היא ברמה נמוכה. בדיקתנו העלתה כי רמת המסוכנות של המטופל לאחרים היא ברמה בינונית. הוא עדיין לא שקט, שיתוף הפעולה שלו חלקי והוא מתוח וכעוס. עדיין מגלה מחשבות שווא של יחס כלפי צוות המחלקה הסגורה ממנה הועבר זה לא מכבר למחלקה סגורה אחרת. מעיון בדוחות הביקור מעלה כי בתאריך 4.1.22 קילל רופאה במחלקה. בתאריך 9.12.21 היה על סף התפרצות וסירב לקבל טיפול תרופתי וגילה מחשבות שווא, בעיקר כלפי אנשי הצוות. בתאריך 24.11.21 הגיב ברגזנות כלפי איש צוות וגילה גישה עוינת. לא נוכל להתעלם גם מתוצאות בדיקתנו בועדה מתאריך 2.11.21 ומהעובדות המתוארות בהחלטתנו במועד זה. לא התעלמנו מכך שהמטופל מאושפז מאז 2005 (למעט תקופה של המרה ארוכה בה שהה בטמ"כ), אך לנגד עינינו עומדת מצוות המחוקק כי ניתן לאשר לו חופשות רק אם חל שינוי יסודי, בסיסי ורציף לאורך זמן במצבו הנפשי, באופן השולל ברמת וודאות גבוהה את האפשרות כי יהווה סכנה לעצמו או לאחרים. העובדה כי המנהל מאפשר למטופל יציאות בשטח בית החולים אינה מפחיתה את חששנו כמפורט לעיל. למרות האמור לעיל, נראה כי חל שיפור במצבו של המטופל ולפיכך אנו מורים כי הדיון הבא בעניינו יתקיים בעוד כשלושה חודשים ו/או אז נוכל לבחון שוב את מצבו ואת האפשרות ליתן לו חופשות קצרות מחוץ לבית החולים. בשל האשפוז הממושך הועדה מציעה למנהל המחלקה לשקול מתי וכיצד ניתן להתחיל לעסוק בתכנית שיקומית ולהתחיל לשוחח בנדון עם המטופל.

דיון והכרעה

<u>המסגרת הנורמטיבית והחלטת הוועדה:</u>

15. סעיף 28א(ד) לחוק לטיפול בחולי נפש מקנה לוועדה מיוחדת את הסמכות לדון בענייננו של מי שהואשם בעבירה על סעיפים 300 או 305 לחוק העונשין (רצח, ניסיון לרצח בהתאמה), והוטל עליו צו לפי סעיף 15 לחוק טיפול בחולי נפש, כפי שבענייננו של המערער.

16. סעיף 28א(א) לחוק לטיפול בחולי נפש מלמד כי הרכב הוועדה המיוחדת שונה באופן מהותי מהרכב ועדה פסיכיאטרית מחוזית רגילה, בכך שיו"ר הוועדה המיוחדת הינו שופט מחוזי בדימוס, ולצדו מכהנים פסיכיאטר בעל ניסיון של 10 שנים לפחות, וקרימינולוג קליני בעל וותק של 3 שנים, ובעל ניסיון בהערכת מסוכנות ובעבודה עם נאשמים חולי נפש.

17. סעיף 28ג(ג) לחוק טיפול בחולי נפש מורה כי הוועדה המיוחדת: "**תאשר לחולה חופשה לפי סעיף זה, רק אם סברה כי חל שינוי יסודי, בסיסי ורציף, לאורך זמן, במצבו הנפשי של החולה, וכי יש בו - בשים לב לתנאי השחרור והפיקוח - כדי לשלול ברמת ודאות גבוהה את מסוכנותו של הנאשם לשלום הציבור, לאנשים מסוימים או לעצמו**".

18. נלמד מהאמור לעיל כי סעיף החוק מציב תנאים מחמירים ביותר בפני הוועדה המיוחדת בבואה לאשר חופשות. השינוי שחל בחולה צריך שיהיה יסודי ובסיסי, רציף ולאורך זמן, וזאת כדי לשלול ברמת ודאות גבוהה את המסוכנות לשלום הציבור או לחלק ממנו, הנשקפת מאותו חולה.

19. מקריאת נימוקי הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת עולה כי לנגד עיניהם של חברי הוועדה עמדה חוות הדעת של מנהל המחלקה, לפיה המסוכנות הנשקפת מהמערער, לעצמו ולאחרים, היא ברמה נמוכה. על אף האמור, חברי הוועדה הסיקו מסקנה אחרת, והיא כי רמת המסוכנות של המערער לאחרים אינה נמוכה, אלא היא ברמה <u>בינונית</u>.

20. במעמד זה מצאתי לנכון לציין כי הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת שהתכנסה קודם לכן ביום 02.11.2021, קבעה דאז כי מסוכנותו של המערער הייתה גבוהה, ואילו בהחלטתה דנן מושא הערעור, נקבע כי מסוכנותו של המערער פחתה לכדי מסוכנות בינונית, דהיינו, המערער נמצא צועד עקב בצד אגודל אל עבר אופק חיובי, ומסוכנותו נמצאת פוחתת ממסקנתה הקודמת של הוועדה.

21. הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת קבעה כי המערער עדיין לא שקט, משתף פעולה באופן חלקי, מתוח וכועס, עדיין מגלה מחשבות שווא ביחס לצוות המחלקה ממנה הועבר. הוועדה, שהינה מקצועית ועצמאית, חלקה על חוות דעתו של מנהל המחלקה בקשר לרמת מסוכנותו של המערער. הוועדה נימקה החלטתה כדין ובאופן מלא.

22. הוועדה ציינה כי ביום 09.12.2021 היה המערער על סף התפרצות וסירב לקבל טיפול תרופתי, גילה מחשבות שווא, בעיקר כלפי אנשי הצוות. הוועדה ציינה כי ביום 04.01.2022 קילל המערער רופאה במחלקה, הוועדה ציינה כי ביום 24.11.2021 הגיב המערער ברגזנות כלפי איש צוות וגילה גישה עוינת. הוועדה ציינה גם את תוצאות הבדיקה שערכה למערער ביום 02.11.2021.

23. מעיון בתוצאות הבדיקה שערכה הוועדה דאז ביום 02.11.2021, ציינה הוועדה כי ביום 18.05.2021 תקף המערער מטופל אחר והיו לו מחשבות שווא כלפי הצוות ומטופלים, כי ביוני

2021 גילה מחשבות שווא כלפי מזכירת הוועדה ואף איים לחנוק אותה, כי ביום 07.07.2021 המערער הועבר למחלקה לביטחון מרבי בשער מנשה ושם אובחן כנמצא במצב פסיכוטי פעיל, כי ביום 30.10.21 גילה מחשבות שווא של רדיפה כלפי הסובבים, וכי במהלך הדיון האמור המערער התפרץ בצעקות לאחר ששמע את טיעוני הפרקליטה וכיו"ב.

24. הוועדה לא התעלמה מתקופת האשפוז בו מצוי המערער, אך הבהירה כי אל מול עינה עומדת מצוות המחוקק המתיר אישור חופשות רק באם **יחול שינוי יסודי, בסיסי ורציף לאורך זמן** במצבו הנפשי של המערער, באופן שישלול ברמת וודאות גבוהה את מסוכנותו לעצמו או לאחרים. ובענייננו וכפי שפורט לעיל, המערער לא עומד בתנאים אלה.

25. לצורך איזון כלל האינטרסים, הכוללים בין היתר את האינטרס של המערער לצאת לחופשות מחוץ לבית החולים הפסיכיאטרי, הוועדה ציינה כי היא מודעת לשיפור החל במצבו של המטופל ולפיכך הורתה כי בדיון הבא, אשר יתקיים בעוד כשלושה חודשים, תבחן האפשרות להתיר למערער חופשות קצרות מחוץ לבית החולים. בנוסף, הוועדה הציעה למנהל המחלקה לשקול מתי וכיצד ניתן להתחיל לעסוק בתכנית שיקומית.

<u>בחינת החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת</u>

26. ההחלטה מושא הערעור הינה החלטה שבשיקול דעת, רפואית ביסודה, של גוף מקצועי הנושא באחריות רבה, בין היתר לאור הרכב מותבו. הוועדה יכולה הייתה שלא לקבל את המלצת מנהל המחלקה, שאינה אלא המלצה בלבד, אם כי יש לייחס להמלצה משקל ראוי. בהחלטה כמעין החלטה זו אין בית המשפט מתערב אלא במקרים חריגים ביותר, כגון אם נפל פגם חמור בהליך קבלת הממצא הרפואי או בהכרעה הרפואית שניתנה על ידי הוועדה, כגון שההחלטה התקבלה תוך סטייה ברורה וקיצונית ממתחם הסבירות, כגון מצב בו כללי הצדק הטבעי נפגעו, כאשר ההליך היה בלתי תקין, כאשר ההחלטה אינה משתלבת עם התמונה הכללית המתגבשת לגבי אותו חולה וכיו"ב (עיינו: רע"א 8000/07 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני** (נבו 02.05.2012)).

27. המערער נושא עמו עבר של שנים רבות בהן הוא מתמודד עם מחלת נפש. החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת נומקה תוך ציון מקרים שאינם בגדר "עבר רחוק" באשר למצבו הנפשי של המערער, המעלים ספקות להיעדר מסוכנותו.

28. בחינת סבירות ההחלטה של הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת מחייבת בחינה רחבה באשר למצבו של המערער והתנהגותו. אכן, מצבו של המערער אינה אמורה להתפרש מיום התפרצות מחלתו, עם זאת, ומבלי לקבוע מסמרות באשר למועד ממנו אמורה התנהגותו של המערער להיבחן לצורך הסקת מסקנות, הרי שאין ספק כי האירועים האחרונים, וביניהם אירועי החודש האחרון (היינו ינואר 2022), חייבים להיות כלולים לצורך בחינת סבירות ההחלטה.

29. מעיון בחומרים שהוצגו בפני הוועדה המיוחדת, ובפניי, אכן עולה תמונה כי מצבו הנפשי של המערער מתייצב, דבר שיש בו סימן לאופטימיות. עם זאת, מהחומרים בהם עיינתי באשר להתנהגותו של המערער עולים איתותי אזהרה שלא ניתן להתעלם מהם, <u>המאששים</u> את סבירות החלטת הוועדה.

- כך למשל, ביום 05.01.2022 נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**[...] התעורר בזמן, בהמשך סרב להתקלח, מצב נפשי לא יציב, מרבה לפנות לצוות בבקשות שונות תוך רצון לסיפוק מידי, נשמע רגזן בטון דיבורו, סף גירוי נמוך, מפר כללי עישון במחלקה, לעיתים הולם בעוצמה על לחדרי רופאים [...]**";

- כך למשל, ביום 10.01.2022 נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**[...] בבוקר היה לו קונפליקט מילולי עם מטופל אחר (א.פ.) אך נפרד בינם מיד על ידי צוות [...]**"

- כך למשל, ביום 12.01.2022 נכתב בדו"ח ביקור כי: "**המטופל היה היום מעורב בתקרית עם תוקפנות מילולית כלפי מטופל אחר [...]**";

- כך למשל, ביום 13.01.2022 נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**[...] נראה במצב נפשי ירוד, נצפה מתגרה במטופלים אחרים, מרבה לפנות לצוות עם בקשות שונות ודורש סיפוק מידי לבקשותיו. כאשר לא מקבל מענה באופן מידי נצפה מתרגז [...]. בהיותו בחצר המחלקה נצפה אומר למטופל משפט בקשר לדת נוצרי ומביע תוקפנות מילולית כלפי ש.מ. המטופלים הופרדו ע"י איש צוות שהיה נוכח בחצר [...]**"

- כך למשל, ביום 13.01.2022 נכתב בדו"ח ביקור כי: "**[...] שיתוף פעולה חלקי ופורמלי עם צוות המחלקה. כעוס, רגזני, עדיין מביע תכנים פסיכוטיים כרוניים של יחס כלפי אנשי צוות [...]**";

- כך למשל, ביום 16.01.2022 נכתב בדו"ח הביקור כי: "**המטופל בשעות הבוקר נראה מתוח, בועט על הדלתות ודרש מיד שיחה עם רופאים במחלקה [...]**",

- כך למשל, ביום 17.01.2022 נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**המטופל מתחילת המשמרת נראה מתוח, רגזן, פונה לצוות בטונים גבוהים, מגלה אי שביעות רצון לגבי טיפולו התרופתי וצורך לעשות בדיקת סוכר (סירב לעשות את הבדיקה), המשיך להיות באי שקט, הלם בחוזקה בדלתות וחלונות של אגף מטפלים, כאשר אחות פתחה את הדלת של אגף מטפלים פרץ פנימה על מנס להיכנס לרופאה, כאשר הוסבר לו על כללי התנהגות במחלקה התפרץ בצעקות וקללות. נבדק ע"י רופא גם שיחה עם הרופא התחיל בטונים גבוהים, הוצא למטופל לקבל זריקה אך סירב בתוקף, במהלך השיחה עם הרופא נרגע בהדרגה [...]**"

וכן באותו היום (17.01.2022) נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**[...] עם קבלת המשמרת רגזן קולני, דורש סיפוק מידי לצרכיו האישיים, התבקש להמתין מספר דקות עד ליציאתו בשעה 16:00 הגיב בקללה עסיסית בהמשך נרגע [...]**"

- כך למשל, ביום 18.01.2022 נכתב בדו"ח הסיעודי כי: "**[...] בסמוך לשעה 10:00 יצא לבדיקה אצל רופא אורתופד בליווי שני אנשי צוות, יש לציין שבזמן ההמתנה לתור שלו המטופל איבד סבלנות ורצה לצאת בלי לעשות בדיקה [...]**".

30. לפני סיום, נגד המערער הוגש כתב אישום בניסיון לרצח.

"**[...] נוכח אירוע כה קשה, שהיה אך כפסע בינו לבין רצח, נדרש כי הוועדה המיוחדת תשתכנע, בוודאות קרובה, שחל בחולה שינוי מהותי ובסיסי עקב הטיפול אותו הוא מקבל בבית החולים, אשר מתבטא ברמיסיה יציבה לאורך זמן, שיש בה כדי לנטרל את המסוכנות שבחולה, שמא יארע הרע מכל, והוא יחזור על מעשהו. בנוסף לאותו שינוי יסודי ויציב לטובה, יש צורך בנקיטת אמצעי זהירות במהלך החופשה (ליווי, הגבלה של זמן ומקום, יידוע המשטרה, וכו'). שני אלה יחד: השינוי הבסיסי והיציב לטובה, ואמצעי הזהירות בעת הימצא החולה מחוץ לבית החולים, צריכים לאזן את הסיכון הנשקף מן החולה. יש לזכור כי הוא עדיין חולה; המחלה עשויה להתפרץ, ועל כן, לאור הרקע והעבר, נדרש משנה זהירות מצד הוועדה בהעניקה חופשה [...]**" (עיינו ע"ו (מחוזי חיפה) 50587-12-12 **פלוני נ' הוועדה הפסיכיאטרית ליד בית החולים שער מנשה**, מיום 6.1.13; ע"ו (מחוזי חיפה) 47068-02-13 **פלוני נ' הוועדה הפסיכיאטרית ליד בית החולים שער מנשה**, מיום 11.3.13; ע"ו (מחוזי חיפה) 5265-06-13 **פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה**, מיום 24.6.13, ע"ו (מחוזי חיפה) 51192-03-14 **פלוני נ' היועץ המשפטי לממשלה, מיום 06.04.2014**, וכן האסמכתאות המאוזכרות בפסקי הדין).

31. לאור האמור, שוכנעתי כי לא נפלה שגגה בהחלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת וכי דין הערעור להידחות. צדקה הוועדה משקבעה כי חל שינוי יסודי בסיסי ורציף, לאורך זמן, במצבו הנפשי של המערער, וצדקה משקבעה כי טרם ניתן לקבוע ברמת וודאות גבוהה כי אין במצבו הנפשי של המערער מסוכנות לשלום הציבור, לאנשים מסוימים או לעצמו, כנדרש על פי הדין.

פסק הדין מותר לפרסום בהשמטת פרטים מזהים.
המזכירות תמציא החלטתי לצדדים ותסגור התיק.

ניתנה היום, ה' אדר א' תשפ"ב, 06 פברואר 2022, בהעדר הצדדים.

1
2